

Publiskā runa. Ķermeņa valoda. Vides gida uzvedība interpretācijas laikā.

Vārds „**komunikācija**” = runāšana un klausīšanās; divpusējs process, dialogs!
Latīņu vārds „*communicare*” – sarunāties, sazināties, sadarboties, dalīties domās, agrāk arī materiālu labumu dāvināšana.

Baznīcā – svētais vakarēdiens jeb svētā komūnija (vīns un dievmaizīte).

Runas:

1. **Uzruna** – formāla, lieto svinīgos gadījumos, auditorija ir saistīta ar pasākumu;
2. **Svinīga runa** – izraisa emocijas, saka speciālos gadījumos (izlaidumi, kāzas, godināšana, svētku uzrunas u.c.);
3. **Publiskas runas** – nekontrolējamas uzrunas; aicina uz kaut ko; atcerieties – nevar būt tikai pozitīva un tikai negatīva runa!!!:
 - Priekšlasījumi – organizēti stāstījumi par noteiktu tēmu;
 - Lekcija – no latīņu valodas „Lasīšana”, izmanto mācībspēki;
 - Prezentācija – iesaistīts vairāk kā viens cilvēks, tas ir kopīgu pūliņu rezultāts; izmanto plašu audiovizuālo līdzekļu klāstu.

Veismīga runātāja kompetences:

- Zināšanas;
- Valoda (pilnībā pārvaldīt dzimto valodu);
- Attīstības un saskarsmes psiholoģijas pamati;
- Cilvēka fizioloģija un anatomija (kas redzams sejā, ko saka ķermenis);
- Akustika (jāpārvalda telpa vai vieta) u.c.

Publiskās uzstāšanās pamatprincipi:

1. Noteikts laiks un vieta;
2. Struktūra un saturs (ievads, iztirzājums, nobeigums);
3. Pasniegšanas veids;
4. Atkarība no blakus apstākļiem (audio, video, lietus, vējš utt.)

Sagatavošanās publiskai uzstāšanās:

- Fiziska iesildīšanās;
- Pozitīvas domas un sevis noskaņošana;
- „lampu drudzis” un tā pārvarēšana;
- Atcerieties – priekšnesums sākas pirms oratoru ierauga auditorija.

Uznāciens – vizuālais tēls (noformējums, detaļas)

Ievads – sasveicināšanās, uzruna, iepazīšanās.

Ievads nav garš, tajā jāiekļauj pārsteigums vai intriga, jo tas piesaista publiku un ieinteresē klausīties.

Visbiežāk izmantotie vēstneši:

- Stāsti un piemēri;
- Vēsture – „mazāk ir vairāk”; „Īsi vārdi ir vislabākie vārdi”, „mazāk skaitļu, vairāk konkrētu piemēru vai secinājumu,”
- Citāti – rakstnieki, kolēģi, bērni, tautasdziesmas, raksts avīzē utt.
- Anekdotas – uzmanīgi ar tām!

Dienas kārtība un noteikumi:

- Īss satura izklāsts;
- Laika sadalījums;
- Tehniskās (fotografēšana, filmēšana, telefoni u.c.) lietas;
- Sadzīvīskās (WC, ēšana, apģērbs, nelabvēlīgs laiks u.c.) lietas;
- Noteikumi drošībai un labsajūtai.

Gida darbības pamatnoteikumi:

- Grupas vēlmju novērtēšana (vecums, izglītības līmenis, mobilitāte);
- Sadraudzēšanās;
- Stāstījuma piemērošana grupas līmenim (jāļauj balstīties uz iepriekšējām zināšanām, atcerieties – tas, kas zināms un saprotams jums, nav saprotams tūristam; jāizvairās no žargona un specvārdiem);
- Kontaktēšanās ar grupu – jautājumi, atbildes, vēlmju noskaidrošana:
 - Jautājumi – veiksmīgs sarunas sākums;
 - Visus uzdotos jautājumus atkārtot skaļi;
 - Jautājumi jāuzklausā līdz galam;
 - Jāizvairās no sarunām pārvietošanās laikā;
 - Nemelot;
 - Gidam jābūt labam saimniekam.
- Individuāla pieeja katram tūristam;
- Jābūt tempa turētājam;
- Gida „portfelītis” un papildus informācija.

Gidu netikumi:

- Ideju pārpilni, bet apkārtējie tās neuztver;
- Ātrrunātāji (optimāli teikumā 8-12 vārdi; minūtē 90-120 vārdi);
- Pārsniedz atvēlēto laiku;
- Aizmirst svarīgas lietas;
- Bieži atkārtojas;
- Patīk paši sev;
- Lieto negatīvu valodu, jo ir vieglāk pateikt, ko nedarīt. Nesadusmoties. Neaizstāvēties. Netaisnoties. Nevar. Nekad nelietojiet negatīvus vārdus – pasakiet šo teikumu pozitīvi!
- Grūti ieturēt pauzes, bet klusums ir spēks!

Palīg līdzekļi:

- Runas tehnika (balss un dikcija, skaļums, temps);
- Pauzes – elpošana, nākamās domas formulēšana, acu kontakta izveidošana, pārbaude, vai tiek saprasts un izklāsts tiek pieņemts;
- Acu kontakts – aizmirstiet par saules brillēm!
- Stāja – atcerieties, Jūs esiet paraugs, no Jums mācās!
- Žestu valoda (barjeras, kabatas, pildspalvas, rokas utt.)
- Mīmika – simpātijas seja pauž 55%, ar vārdiem tikai 7%.

Iegaumē!

- Atrodi savu vietu grupā!
- Skaties saulei acīs un seko vēja virzienam!
- Nestāsti svarīgas lietas ejot!
- Esi „tempa” turētājs!
- Nereaģē uz blakus apstākļiem!
- Atrunā laicīgi lietas, kas Tev nepieciešamas!
- Tu esi paraugs!

Nobeigums:

- Ideālā variantā – tas ir pārsteigums! No psiholoģiskā viedokļa – patur prātā pēdējo;
- Svarīguma apstiprinājums;
- Darba izvērtējums;
- Pateicība grupai (ja ir dāvanīgas, tad lieliski, ja tās pietiek visiem, neizdalot kādu īpaši);
- Atvadīšanās;
- Atgriezeniskā saite.